

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (BAİBÜEFD)

Bolu Abant Izzet Baysal University
Journal of Faculty of Education

2024, 24(2), 850–869. <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2024..-1352135>

Ebeveyn-Çocuk İlişkisi ve Çocukların Psikolojik İyi Oluşları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Examination of The Relationship Between The Parent-Child Relationship and The Children's Psychological Well-being

Burçin ÖZOĞUL¹ , Aysel ÇOBAN²

Geliş Tarihi (Received): 29.08.2023

Kabul Tarihi (Accepted): 02.04.2024

Yayın Tarihi (Published): 24.06.2024

Öz: Bu çalışmada okul öncesi dönem çocuklarının ebeveyn-çocuk ilişkisi ve psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmada ebeveynlerin ve öğretmenlerin değerlendirmelerine yer verilmiştir. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini Türkiye genelindeki resmi veya özel kreş, anasınıfı ve anaokullarında eğitim gören 3-6 yaş grubu çocuklar oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama araçları olarak "Ebeveyn, Çocuk ve Öğretmenler için Kişisel Bilgi Formu", "Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlık Ölçeği/PERİK" ve "Çocuk-Ebeveyn İlişki Ölçeği" kullanılmıştır. Sonuçlara göre, çocukların psikolojik iyi olma hali ile ebeveyn-çocuk ilişkisi arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Çocuğun kardeş sayısı, yaşı, cinsiyeti değişkenleri ile çocukların PERİK Ölçeği puanları arasında anlamlı fark bulunmuştur. PERİK Ölçeği'nin Duygusal Denge/Stresle Başa Çıkma boyutunda kız çocuklarının lehine anlamlı farklılık saptanmıştır ($p < 0.05$). Çocukların yaşına göre, 6 yaşındaki çocukların lehine PERİK Ölçeği puanlarında anlamlı farklılık bulunmuştur ($p < 0.05$). Kardeş sayısı arttıkça PERİK Ölçeğinden alınan toplam puanların azaldığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Psikolojik İyi Oluş, Ebeveyn-Çocuk İlişkisi, Okul Öncesi Eğitim

&

Abstract: In this study, the relationship between parent-child relationship and psychological well-being of preschool children was examined. The study includes the evaluations of parents and teachers. Relational survey model was used in the study. The sample of the study includes children aged 3-6 years who attend public or private kindergartens, preschools and kindergartens across Turkey. "Personal Information Form for Parents, Children and Teachers", "Social Emotional Well-Being and Psychological Resilience Scale for Preschool Children/PERİK" and "Child-Parent Relationship Scale" were the data collection tools of the study. According to the results, no significant difference was found between children's psychological well-being and parent-child relationship. A significant difference was found between the variables of the child's number of siblings, age, gender, and the PERİK Scale scores of the children. A significant difference was found in favor of girls in the Emotional Balance/Coping with Stress dimension of the PERİK Scale ($p < 0.05$). According to the age of the children, there was a significant difference in favour of the 6-year-old children in the PERİK Scale scores ($p < 0.05$). It was found that as the number of siblings increased, the total scores obtained from the PERİK Scale decreased.

Keywords: Psychological Well-being, Parent-Child Relationship, Preschool Education

Atıf/Cite as: Özoğul, B. ve Çoban, A. (2024). Ebeveyn-çocuk ilişkisi ve çocukların psikolojik iyi oluşu arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2), 850-869. <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2024..-1352135>

İntihal-Plagiarizm/Etik-Ethic: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://dergipark.org.tr/pub/aibuelt>

Copyright © Published by Bolu Abant Izzet Baysal University– Bolu

* Bu araştırma, tez olarak sunulmuştur. Yapılan tez çalışmasının makalesidir.

¹ Sorumlu yazar. Burçin Özoğul, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, burcinozogul@ankara.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1619-4906

² Prof. Dr. Aysel Çoban, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi, ayselcoban@hacettepe.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5565-2389

1. GİRİŞ

Çocuk gelişimi; çocukların ebeveynleri, bakıcıları, öğretmenleri ve akranlarıyla olan ilişkilerini içeren deneyimlerin yaşamın erken dönemlerinde inşa edildiğini göstermekte, bu deneyimlerin sağlıklı ruh sağlığının temelini oluşturduğunu vurgulamaktadır. Bir çocuğun ilişki ortamı, duygusal sağlık ve stres tepki sistemlerinin düzenlenmesi gibi yaşam boyu sürecek becerilerinin gelişimini etkileyebilmektedir (Center on the Developing Child at Harvard University, 2013; 2010). Erken çocukluk döneminde yaşanan aksaklıklar, çocuğun öğrenme ve başkalarıyla ilişki kurma kapasitesi üzerinde uzun vadeli olumsuz etkilere sebep olabilmektedir. Çocukluk döneminde ruhsal olarak sağlıklı olmak; problem durumlarla nasıl başa çıkılacağını öğrenmeyi, gelişimsel ve duygusal açıdan kilometre taşlarına ulaşmayı, sosyal becerileri kullanarak sağlıklı sosyal ilişkiler kurmayı içerir (Wolicki ve ark., 2021).

Bandura, sosyal bir varlık olan insanın öğrenme sürecinde sosyal ilişkilerin önemli bir yere sahip olduğunu belirtir. İngiliz psikanalist John Bowlby ise diğer insanlarla olan yakın bağları, kişinin yaşamının merkezi olarak tanımlar (Powell vd., 2014). İnsan, doğuştan gelen bir ait olma ve diğer insanlarla karşılıklı bağlar kurma dürtüsüne sahiptir. İnsanlarla etkileşim, çocukların kendi düşünme biçimlerini geliştirmelerine ve çevrelerindeki dünyayı anlamalarına, kendilerini nasıl ifade edeceklerini ve duygularını nasıl yöneteceklerini öğrenmelerine yardımcı olmaktadır (UNICEF, 2023). Çocukların ilk sosyal etkileşimleri ebeveynleriyle geliştirdikleri ilişkiler çerçevesinde şekillenir. Sosyal-duygusal yeterliliklerin gelişimi, ebeveyn ve çocuk arasındaki bir ortak düzenleme sürecinde gerçekleşir (Morris ve ark., 2007).

Ebeveynle kurulan bu ilk sosyal ilişkiler, pek çok farklı değişkenden etkilenebilmektedir. Literatürde yer alan araştırmalar, ebeveyn-çocuk ilişkisinin ebeveynlerin benimsedikleri ebeveynlik stilleri (Bigner ve Gerhardt; 2019), ebeveynler ve çocuklar arasındaki davranış özellikleri (Topçu Bilir ve Sop, 2016), aile yapısı (Popov ve Ilesanmi, 2015; Öngider, 2013; Russell ve ark., 2002), çocuğun cinsiyet, yaş ve gelişim özellikleri (Saygı, 2011; Russell ve ark., 2002), kardeş sayısı (Pristina Rosalyn ve Divya Dovina, 2019), mizaç (Popov ve Ilesanmi, 2015), genetik özellikler (Popov ve Ilesanmi, 2015; Bigner ve Gerhardt, 2019), anne-babanın eğitim ve çalışma durumu (Saygı, 2011), sosyoekonomik durum (Bigner ve Gerhardt, 2019; Ge, 2017; Saygı, 2011), etnik ve kültürel faktörler (Bigner ve Gerhardt, 2019; Russell ve ark., 2002), yakın çevre (Russell ve ark., 2002) ve iletişim (Popov ve Ilesanmi, 2015) gibi çeşitli faktörlerle ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Çocukların olumlu duygusal sağlıklarını ve iyi oluşlarını teşvik eden, olumlu bir benlik duygusunun yanı sıra stresli durumlarla başa çıkma, korkuların üstesinden gelme ve hayal kırıklıklarını kabul etme yeteneği gibi genel psikolojik sağlıklarını destekleyen ebeveyn bakımına ihtiyaçları vardır (Breiner ve ark., 2016). Çocukların sosyal deneyimlerinin ve iyi oluşlarının birbiriyle ilişkili ve karşılıklı olarak birbirlerini pekiştiren alanlar olduğu düşünülebilir. Çocuklar kendilerini güvende ve mutlu hissettikleri; kendileri ve içinde buldukları sosyal-kültürel-fiziksel çevreleri hakkında bilgi edinirken desteklendikleri nitelikli ortamlarda başarılı olmaktadır. Küçük çocuklar ve ebeveynleri arasındaki günlük etkileşimler ve etkinlikler, çocukların iyi oluşlarını, bilişsel ve sosyal-duygusal becerilerini desteklemektedir (OECD, 2020). Ebeveynin çocuğa sağladığı nitelikli bakımın ve kaliteli sosyal ilişkilerin, olumsuz benlik algısı, sosyal becerileri kullanmada yetersizlik hissetme, stresli veya başa çıkılması zor süreçlerle (çatışma, iletişim eksikliği vb.) baş etmede zorlanma gibi duygu durumlarını beraberinde getiren niteliksiz sosyal deneyimlerin etkilerini en aza indirmeye yardımcı olabildiği; etkili plan yapabilme, öz yeterlilik, duygu düzenleme, olumlu duygular gibi psikolojik iyi oluşun sürdürülmesini destekleyici yürütücü işlevleri üst düzeye çıkarabilmeyi desteklediği düşünülmektedir. Sağlıklı ebeveyn-çocuk ilişkisinin çocukların psikolojisi ve ruh sağlıkları üzerinde olumlu etki bırakabileceği beklenmektedir. Literatürde ebeveynlerin çocuklarıyla olan ilişkisinin, çocukların psikolojik iyi oluşları üzerinde kilit bir rol üstlenebileceğine ve sağlıklı ebeveyn-çocuk ilişkisinin çocuğun psikolojik iyi oluşunu olumlu etkileyeceğine vurgu yapan birçok çalışma bulgusu yer almaktadır (Erata ve Özbey, 2020; Gençdoğan ve Gülbahçe, 2021; Öngider, 2013; Saygı ve Balat, 2013). Yaşamın ilk yıllarında geliştirilen olumlu ilişkiler, çocukların psikolojik iyi oluşlarının olumlu yönde gelişmesine yardımcı olmaktadır (Raver ve Zigler, 2004).

Psikolojik iyi oluşu, kısaca bireyin yaşam doyumunun, psikolojik açıdan sağlıklı olma düzeyinin ve başarı duygularının karışımı şeklinde tanımlamak mümkündür. Psikolojik iyi oluş sadece mutlu hissetmek ve hayattan memnun olmaktan daha fazlasıdır. İyi yaşamı tanımlayan şey sadece olumsuz duyguların ya da deneyimlerin yokluğu değil, bu deneyimlere ilişkin zengin bir algıya sahip olmayı ve ortaya çıkabilecek zorlukları ve güçlükleri başarıyla yönetmektir (Ryff ve Singer, 2003). Kişinin öznel deneyimlerinin doğasından etkilenen psikolojik iyi oluş; fiziksel, ruhsal ve sosyal işleyişin farklı yönleriyle ilişkilidir. İyi oluş, kişisel beklentiler ile iş, aile, sağlık, ekonomik durum, kişiler arası ilişkiler gibi farklı insan deneyimleri arasındaki dengenin bir sonucu olarak adlandırılır (Wells, 2010).

Psikolojik iyi oluşun boyutlarından biri, diğer insanlarla olumlu ilişkiler sürdürülebilme yeteneğidir ve psikolojik iyi oluş ile başkalarıyla kurulan olumlu ilişkiler arasında bir ilişki vardır (Ryff ve Singer, 1998; Keyes ve ark., 2002). İnsanlar, istikrarlı sosyal ilişkilere ve güvenebilecekleri arkadaşlara sahip olmaya, bu sayede kendileri ruhsal ve psikolojik açıdan tatmin etmeye ihtiyaç duyarlar. Bu nedenle, iyi oluşun sosyal temas ve kişilerarası ilişkilerden etkilendiğini ifade etmek mümkündür. Ryff (2001), pozitif sosyal ilişkilerin belirli bir psikolojik işleyişi öngörebileceğini düşünmüş, olumlu ilişkilerin varlığının zevk ve olumlu bir ruh hali ile ilişkili olduğunu gözlemiştir. Kevin vd. (2001), ve Cutrona ve ark. (2000), sosyal bütünleşme, sağlık, sosyal destek ve iyi oluş arasında pozitif yönde bir ilişki olduğunu göstermiştir. Bir kişinin kendi psikolojik iyi oluşunu değerlendirmesinde sosyal ve kültürel bağlamın önemini vurgulayan Diener ve Diener'in (1995) çalışması da psikolojik iyi oluş ve sosyal ilişkiler arasındaki ilişkiyi desteklemekte, bireyin psikolojik iyi oluşunun içinde bulunduğu sosyal bağlarla yakından ilişkili olduğunu göstermektedir.

Bir ulusun duruşunun gerçek ölçütü, çocuklarına ne kadar iyi baktıklarıyla ilgilidir (UNICEF, 2007). Çocukların sağlık ve güvenliklerine, maddi güvencelerine, eğitim ve sosyalleşmelerine, sevildikleri, değer gördükleri ve içine doğdukları aile ve toplumlara dahil edilme duygularına ne kadar yatırım yapıldığı ile ilgilidir. UNICEF'in, çocukların iyi oluşuna yönelik getirdiği bu açıklama, bu alanda çalışma yapan araştırmacılara rehber olma niteliği taşır ve çocukların psikolojik iyi oluşunu değerlendirmek adına onları çocuğun sosyal çevresini derinlemesine incelemeye yönlendirir. Psikolojik iyi oluş kavramına nasıl yaklaşılması gerektiğine dair sunulan bu geniş ekolojik bakış açısı, çocukların iyi oluşunu sağlıklı yaşamla ilişkilendirmekte ve iyi oluşun birçok faktörden etkilenebileceğine vurgu yapmaktadır. Ekolojik teori çocukların kendileri üzerinde etkisi olan, birbirini izleyen daha büyük ve daha karmaşık sosyal grupların katmanlarıyla çevrili olduğunu öne sürer (McAuley ve Rose, 2010). Bunlar arasında aile ve geniş aile, arkadaşlık ağları, okul, mahalle ve iş etkileri ve ailenin toplum içindeki yeri bulunmaktadır. Çocukların içinde yaşadıkları kültürün etkisi ise daha da geniştir. Bir çocuğun iyi oluşunu etkileyen ana ekolojik faktörler arasındaki etkileşimi dikkatle incelemek bu anlamda önemlidir (McAuley ve Rose, 2010). Buradan hareketle, sosyal çevrede şekillenen ilişkilerin psikolojik iyi oluş üzerinde yordayıcı bir etkisinin olabileceği, ebeveyn-çocuk ilişkisi ve çocukların psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkinin irdelenmesinin önemli olacağı düşünülmüştür.

1.1. Araştırmanın amacı

Bu çalışma okul öncesi eğitimine devam etmekte olan 3-6 yaş grubu çocukların ebeveynleriyle geliştirmiş oldukları ilişki ve psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkiyi irdelemeyi amaçlamaktadır. Bunun yanı sıra, çocuğa ilişkin değişkenlere (cinsiyet, yaş, kardeş sayısı) göre çocukların psikolojik iyi oluşunun farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir.

1.2. Araştırmanın alt problemleri

- 1) Ebeveynlerin çocuklarıyla olan ilişkileri hangi düzeydedir?
- 2) Ebeveyn çocuk ilişkisi ile çocukların psikolojik iyi oluşları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 3) Çocukların psikolojik iyi oluşları hangi düzeydedir?

- 4) Çocukların psikolojik iyi oluşu çocuğun yaşına, kardeş sayısına ve cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın modeli

Bu çalışmada sayısal verilerin toplanması ve analiz edilmesi süreci olarak ifade edilen nicel araştırma yöntemine yer verilmiştir. Bu yöntem, değişkenleri sistematik olarak ölçmeye ve hipotezleri test etmeye olanak tanır (Bhandari, 2023). Nicel araştırma değişkenlerin sayısal bir sistem kullanılarak ölçülmesine, bu ölçümlerin çeşitli istatistiksel modellerden herhangi biri kullanılarak analiz edilmesine ve incelenen değişkenler arasındaki ilişkilerin ve bağlantıların raporlanmasına dayanan bir araştırma yöntemidir (APA, 2023). İlgili çalışmada nicel araştırma türlerinden biri olan ve "bireyin anlık görüntüsünü almak" olarak tanımlanan (Wang ve Cheng, 2020) ilişkisel model kullanılmış; tarama araştırmaları türlerinden kesitsel araştırma modeline yer verilmiştir.

2.2. Araştırmanın evreni ve örnekleme

Örnekleme belirlemek amacıyla seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmış, amaçlı örnekleme yöntemleri içinden ölçüt örnekleme yer verilmiştir.

Tablo 1

Çocukların Demografik Bilgileri

Değişken	Kategoriler	n	%
Cinsiyet	Kız	58	48.3
	Erkek	62	51.7
	Toplam	120	100.0
Yaş	3 Yaş	3	2.5
	4 Yaş	26	21.7
	5 Yaş	55	45.8
	6 Yaş	36	30.0
	Toplam	120	100.0
Kardeş Sayısı	Kardeşi yok	11	9.2
	1 kardeş	44	36.7
	2 kardeş	29	24.1
	3 kardeş	25	20.8
	3 kardeş ve üzeri	11	9.2
	Toplam	120	100.0

Tablo 1’de, 120 çocuğun 62’sinin erkek (%51.7), 58’inin kız (%48.3) çocuk olduğu; çocukların %30.0’unun 6 yaş grubu (61-72 aylık 36 çocuk), %45.8’inin 5 yaş grubu (49-60 aylık 55 çocuk), %21.7’sinin 4 yaş grubu (37-48 aylık 26 çocuk) ve %2.5’inin 3 yaş grubu (36 aylık 3 çocuk) içinde yer aldığı görülmektedir. Kardeş sayısına göre, 1 kardeşe sahip çocukların (%36.7) sayısının en fazla, kardeşi olmayan ve 3’ten fazla kardeşi olan çocukların (%9.2) sayısının ise en az olduğu görülmektedir.

Tablo 2*Ebeveynlerin Demografik Bilgileri*

Değişken	Kategoriler	n	%
Cinsiyet	Kadın	102	85.0
	Erkek	18	15.0
	Toplam	120	100.0
Yaş	18-20 Yaş	0	0.0
	21-25 Yaş	4	3.4
	26-30 Yaş	25	20.8
	31-35 Yaş	51	42.5
	36-40 Yaş	31	25.8
	41 ve üzeri	9	7.5
	Toplam	120	100.0
Eğitim Durumu	İlköğretim	33	27.5
	Ortaöğretim/Lise	50	41.6
	Kız Meslek Lisesi	2	1.7
	Ön Lisans	8	6.7
	Lisans	25	20.8
	Lisansüstü	2	1.7
	Toplam	120	100.0
Çalışma Durumu	Evet	34	28.3
	Hayır	86	71.7
	Toplam	120	100.0
Gelir Durumu	500-1499 TL	22	18.3
	1500-3999 TL	67	55.8
	4000-9999 TL	29	24.2
	1000 TL ve üzeri	2	1.7
	Toplam	120	100.0
Çocuğa Bakım Sağlayan Kişi	Anne	37	30.8
	Baba	3	2.5
	Anne ve Baba	75	62.5
	Bakıcı	2	1.7
	Diğer	3	2.5
	Toplam	120	100.0

Tablo 2’de ebeveynlerin demografik özelliklerine yer verilmiştir. Ebeveynlerin büyük çoğunluğunu annelerin oluşturduğu (Kadın=102, Erkek=18), yaş dağılımına bakıldığında ise 31-35 yaş aralığında yer alan ebeveynlerin (51 kişi, %42.5) grubun çoğunluğunu oluşturduğu görülmektedir. Eğitim durumuna göre ortaöğretim mezunu ebeveynlerin yüzdelik oranının (%41.6) en fazla, kız meslek lisesi ve lisansüstü eğitim mezunu olan ebeveynlerin yüzdelik oranının (%1.7) ise en düşük olduğu görülmektedir. Ebeveynlerin büyük bir çoğunluğunun (N=67 kişi, %55.8) 1500-3999 TL gelire sahip olduğu, çocuklarına bakım sağlamada anne ve babanın birlikte bakım sağlama oranının (N=75 kişi, %62.5) diğer gruplara göre daha fazla olduğu görülmektedir.

2.3. Veri toplama araçları ve süreci

Araştırma kapsamında okul öncesi eğitim çağında ve eğitim alan 3-6 yaş grubu çocukların psikolojik iyi oluşlarını değerlendirebilmek için öğretmen değerlendirmesine, ebeveynleriyle olan ilişkilerini değerlendirebilmek için ise ebeveyn değerlendirmesine yer verilmiştir. COVID-19 salgını ile çakışan veri toplama sürecinde, ölçme araçları okul öncesi eğitim kurumlarına çevrim içi olarak ulaştırılmış, veri toplama araçları ve formlar çevrim içi form haline dönüştürülerek okullara iletilmiştir. Çalışmaya Türkiye genelindeki 16 farklı ilde bulunan farklı kurumlardan geri dönüş yapılmıştır. Çocuklarla ilgili hem öğretmenden hem de ebeveyninden karşılıklı olarak toplanan veriler değerlendirilmiş, uç değerler çikartılarak çalışmanın analizleri 117 çocuktan elde edilen veriler (toplam 234 form) üzerinden yapılmıştır.

2.3.1. Ebeveyn, Çocuk ve Öğretmenler için Kişisel Bilgi Formu

Giriş kısmında Gönüllü Katılım Formlarının yer aldığı bu formlarda çocuğa ilişkin cinsiyet, yaş ve kardeş sayısına ilişkin sorular yer almaktadır.

2.3.2. Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (PERİK)

Mayr ve Ulich (2009) tarafından geliştirilen bu ölçekte faktör örüntüsü referans alınarak, her biri altı maddeden oluşan altı boyutlu bir ölçek oluşturulmuştur. Maddeler, faktör örüntüleri, madde-toplam korelasyonları, iç tutarlılık ve tek tek maddelerin içeriklerinin kapsamlı bir şekilde incelenmesi temelinde seçilmiştir. PERİK 36 maddeden oluşmaktadır. Bu ölçek, okul öncesi dönemde sosyo-duygusal yetkinliğin altı boyutunu (İletişim Kurma/Sosyal Performans, Öz-Kontrol/Düşüncelilik, Atılganlık, Duygusal İstikrar/Stresle Başa Çıkma, Görev Yönelimi, Keşfetmekten Hoşlanma) ortaya koymuştur (Mayr ve Ulich, 2009). Ölçek, puanlaması "Asla=1, Nadiren=2, Kısmen=3, Genellikle=4, Her zaman=5" şeklinde yapılan Likert tipi bir ölçektir. Duygusal İstikrar/Stresle Başa Çıkma alt ölçeğindeki 5 ve 6 numaralı maddeler ile Görev Yönelimi alt ölçeğindeki 6 numaralı madde ters puanlanmaktadır (Mayr ve Ulich, 2009). Her bir alt boyuttan alınabilecek en yüksek puan 30 iken, en düşük puan 1' dir.

PERİK Ölçeği'nin Türkçeye uyarlama çalışması, Özbey (2019) tarafından yapılmıştır. Araştırmacı dil geçerliliğini ve uygunluğunu test etmek için 6 dil uzmanı ile çalışmıştır. İngilizce ve Türkçe ölçekten alınan toplam puanlar arasındaki Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı sonucunda ölçeğin dil eşdeğerliği; Keşfetmekten Hoşlanma alt ölçeğinde .96; Görev Yönelimi alt ölçeğinde .98; Duygusal İstikrar/Stresle Başa Çıkma alt ölçeğinde .95; Atılganlık alt ölçeğinde .98; Öz-Kontrol/ Düşüncelilik alt ölçeğinde .96; İletişim Kurma/Sosyal Performans alt ölçeğinde ise .98 şeklinde hesaplanmış, ölçeğin dil geçerliliğinin olduğu kabul edilmiştir. İç tutarlılık katsayısı Cronbach Alfa değerleri .86 ile .95. arasındadır. Analizler sonucunda ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu belirtilmiştir (Özbey, 2019).

2.3.2. Çocuk-Anababa İlişki Ölçeği

Anne-babaların çocuklarıyla olan ilişkilerine dair algılarını, ilişkisel çatışma ve yakınlığı değerlendiren bir öz bildirim aracı niteliğindeki bu ölçek, 1992 yılında Pianta tarafından geliştirilmiştir (Driscoll ve Pianta, 2011). Çocuk-Anababa İlişki Ölçeği, öğretmenlerin öğrencileriyle olan ilişkilerine dair algılarını değerlendiren, yine Pianta'nın 1999 yılında geliştirdiği Student-Teacher Relationship Scale isimli ölçekten uyarlanmıştır. Maddeler bağlanma teorisi ve öğretmen-çocuk etkileşimlerine ilişkin literatürün gözden geçirilmesinden türetilmiştir (Driscoll ve Pianta, 2011). Çocuk-Anababa İlişki Ölçeği üç alt boyuttan (Olumlu İlişki=10 madde, Çatışma=14 madde ve Bağlanma=6 madde) oluşmaktadır (Akgün ve Yeşilyaprak, 2010). Alınacak toplam puanın en düşük 24 ve en yüksek 120 olduğu bu ölçek, 5'li Likert tipi bir ölçektir. Ölçekte olumlu ve olumsuz ifadeler bulunmakta ve olumsuz ifadeler tersine çevrilerek puanlanmaktadır. (1) Kesinlikle uygun değil 5 puan, (5) kesinlikle çok uygun 1 puandır. Bu ölçek, 3-12 yaş arası çocuklar için geçerlidir (Akgün ve Yeşilyaprak, 2010; Driscoll ve Pianta, 2011). Ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışması Akgün ve Yeşilyaprak (2010) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin geçerliğini ölçmek için kapsam ve yapı geçerliği kullanılmış; güvenilirlik çalışması sonuçlarına göre iç tutarlılık katsayıları (Cronbach Alfa) Olumlu İlişki boyutu alt ölçeği için .73, Çatışma boyutu alt ölçeği için .85 ve toplam için .73 olarak bulunmuştur. Akgün ve Yeşilyaprak (2010), yapılan analizler sonrasında ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğunu belirtmişlerdir.

2.4. Verilerin analizi

Analizler öncesinde verilerin normal dağılım özellikleri kontrol edilmiştir. George ve Mallery (2010), çarpıklık ve basıklık değerlerinin -2 ve +2 aralığında yer almasıyla, verilerin normal dağılım gösterdiğinin kabul edilebileceğini belirtmektedir. İşlemler sonucunda çarpıklık ve basıklık katsayılarının normal dağıldığı kabul edilmiş, analizlerde parametrik testler kategorisinde olan Tek Yönlü Varyans testleri

(ikiden fazla değişken içeren veriler için) ve bağımsız örneklem için t-Testi (iki değişkenli veriler için) ve Pearson Korelasyon Katsayısı Testi kullanılmıştır.

3. BULGULAR

Tablo 3, ilgili araştırmanın “ Ebeveynlerin çocuklarıyla olan ilişkileri hangi düzeydedir?” alt sorusuna yönelik olarak, ebeveynlerin çocuklarıyla olan ilişkilerinin düzeyini bulmak amacıyla hazırlanmıştır.

Tablo 3

Çocukların Çocuk-Anababa İlişki Ölçeğinden Aldıkları Toplam Puanların Dağılımı

Boyut	n	max	min	\bar{X}	SS
Çatışma	120	65	14	32.36	9.987
Olumlu ilişki	120	30	10	17.17	4.320
Toplam	120	86	24	49.53	12.358

Tablo 3, çocukların Çatışma boyutundaki puan ortalamasının (\bar{X} =32.36, SS=9.987) Olumlu ilişki boyutundaki puan ortalamasından (\bar{X} =17.17, SS=4.320) daha yüksek olduğunu; çatışma boyutunda aldıkları toplam puanların olumlu ilişki boyutunda aldıkları toplam puanlardan daha fazla olduğunu göstermektedir.

Tablo 4, araştırmanın ikinci alt problemi olan “Ebeveyn-çocuk ilişkisi ile çocukların psikolojik iyi oluşları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusuna yanıt aramak üzere oluşturulmuştur. Mevcut durum Pearson Korelasyon Katsayısı ile incelenmiştir.

Tablo 4

Çocukların Ebeveyn-Çocuk İlişkisi ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri Arasında Yapılan Korelasyon Analizi Sonuçları (n=117)

Pearson Korelasyon Testi Sonuçları	İ.K.	Ö.K.	A.	D.İ.	G.Y.	K.H.	T.İ.O.	Ç.	O.İ.	T.İ.
İletişim kurma	1									
Öz-kontrol	.346**	1								
Atılganlık	.648**	.141	1							
Duygusal İstikrar	.415**	.272**	.451**	1						
Görev Yönelimi	.391**	.396**	.403**	.190*	1					
Keşfetmekten Hoşlanma	.623**	.481**	.633**	.359**	.693**	1				
Toplam İyi Oluş	.795**	.636**	.740**	.548**	.724**	.884**	1			
Çatışma	-.032	-.058	-.075	.058	.037	-.073	-.042	1		
Olumlu İlişki	-.158	-.076	-.130	.004	-.065	-.151	-.142	.415**	1	
Toplam İlişki	-.081	-.073	-.105	.048	.007	-.111	-.083	.949**	.681**	1

(n=117 çalışmaya katılan çocuk sayısı, İ.K.=İletişim Kurma, Ö.K.= Öz Kontrol, A.= Atılganlık, D.İ.= Duygusal İstikrar, G.Y.= Görev Yönelimi, K.H.= Keşfetmekten Hoşlanma, T.İ.O.= Toplam İyi Oluş, Ç.= Çatışma, O.İ.= Olumlu İlişki, T.İ.= Toplam İlişki)

** $p<0,01$

* $p<0,05$

Tablo 4’te, çocukların ebeveynleriyle olan ilişkileri ve psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişki Pearson Korelasyon Testi ile incelenmiş, ancak ebeveyn-çocuk ilişkisi ile psikolojik iyi oluş toplam puanları arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p>0,05$).

Çalışmanın üçüncü alt problemi çocukların psikolojik iyi oluşlarının hangi düzeyde olduğunu bulmaya yöneliktir. Çocukların psikolojik iyi oluş düzeyleri Okul Öncesi Çocukları için Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlık Ölçeği'nin (PERİK) alt boyutları olan iletişim kurma/sosyal performans, öz-kontrol/düşüncelilik, atılganlık, duygusal istikrar/stresle başa çıkma, görev yönelimi ve keşfetmekten hoşlanma boyutlarından aldıkları toplam puanlara göre değerlendirilmiştir.

Tablo 5

Çocukların Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlık Ölçeği (PERİK) Puanlarının Dağılımı

Boyut	N	Max	Min	\bar{X}	Ss
İletişim Kurma/Sosyal Performans	117	30	12	23.81	4.185
Öz-Kontrol-Düşüncelilik	117	30	12	24.51	4.456
Atılganlık	117	30	12	24.06	3.781
Duygusal İstikrar/Stresle Başa Çıkma	117	25	13	19.01	2.187
Görev Yönelimi	117	30	13	23.39	3.799
Keşfetmekten Hoşlanma	117	30	15	24.44	3.927
Toplam	117	173	99	139.22	16.384

(İ.= İstikrar, B.Ç.= Başa Çıkma)

Tablo 5'te PERİK Ölçeğinin alt boyutlarından alınan puanların dağılımına yer verilmiş, sonuçlara göre çocukların en düşük puanı Duygusal İstikrar/ Stresle Başa Çıkma boyutunda (\bar{X} =19.01, Ss=2.187), en yüksek puanı ise Öz-kontrol/Düşüncelilik boyutunda (\bar{X} =24.51, Ss= 4.456) aldıkları görülmektedir. Duygusal İstikrar/ Stresle Başa Çıkma boyutunun dışında, diğer 5 boyuttaki puan ortalamalarının birbirlerine yakın olduğu saptanmıştır.

Araştırmanın dördüncü alt problemi doğrultusunda Tablo 6, Tablo 7 ve Tablo 8'de çocukların PERİK Ölçeği puanları çocukların cinsiyeti, kardeş sayısı ve yaşı bağlamında incelenmiştir.

Tablo 6

Çocukların Psikoloji İyi Oluş Puanlarının Çocuğun Cinsiyeti Değişkenine Göre İncelenmesi

Boyut	Gruplar	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
İletişim Kurma/Sosyal Performans	Kız	56	24.18	4.158	115	0.915	0.362
	Erkek	61	23.47	4.216			
Öz-Kontrol-Düşüncelilik	Kız	56	24.65	4.809	115	0.321	0.749
	Erkek	61	24.38	4.130			
Atılganlık	Kız	56	24.53	3.689	115	1.305	0.195
	Erkek	61	23.62	3.845			

*.p<0.05

Tablo 6 devam.

<i>Çocukların Psikoloji İyi Oluş Puanlarının Çocuğun Cinsiyeti Değişkenine Göre İncelenmesi</i>							
Boyut	Gruplar	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Duygusal İstikrar/Stresle Başa Çıkma	Kız	56	19.42	2.052			
	Erkek	61	18.62	2.256	115	2.014	0.046*
Görev Yönelimi	Kız	56	23.84	3.673			
	Erkek	61	22.97	3.897	115	1.249	0.214
Toplam	Kız	56	141.35	15.658			
	Erkek	61	137.20	16.927	115	1.375	0.172

*.p<0.05

Tablo 6'da PERİK Ölçeğinin alt boyutları ile çocuğun cinsiyeti değişkeni arasındaki ilişkiye bakılmış, çocuğun cinsiyetine göre anlamlı sonuçlar elde edildiği görülmüştür. Duygusal İstikrar/Stresle Başa Çıkma boyutunda kız çocuklarının erkeklerden daha yüksek puan aldıkları saptanmış, puan ortalamaları arasında kız çocuklarının lehine anlamlı bir fark bulunmuştur [t (115) =2,014, p=0,046<0,05].

Tablo 7

Çocukların Psikolojik İyi Oluş Puanlarının Kardeş Sayısına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesi

Boyut	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
İletişim Kurma/Sosyal Performans	Gruplar arası	27.895	4	6.974	.390	.816	
	Grup içi	2003.968	112	17.893			
	Toplam	2031.863	116				
Öz-Kontrol-Düşüncelilik	Gruplar arası	256.852	4	64.213	3.514	.010*	
	Grup içi	2046.379	112	18.271			Kardeşi yok-2 Kardeş
	Toplam	2303.231	116				
Atılganlık	Gruplar arası	59.535	4	14.884	1.042	.389	
	Grup içi	1599.046	112	14.277			
	Toplam	1658.581	116				
Duygusal İstikrar/Stresle Başa Çıkma	Gruplar arası	11.061	4	2.765	.569	.685	
	Grup içi	543.930	112	4.857			
	Toplam	554.991	116				

*.p<0.05

Tablo 7 devam.

Çocukların Psikolojik İyi Oluş Puanlarının Kardeş Sayısına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesi

Boyut	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Görev	Gruplar arası	66.315	4	16.579	1.155	.335	
Yönelimi	Grup içi	1607,600	112	14.354			
	Toplam	1673,915	116				
Keşfetmekten	Gruplar arası	154.506	4	38.626	2.647	.037*	
Hoşlanma	Grup içi	1634.264	112	14.592			Kardeşi yok-4 kardeş ve üzeri
	Toplam	1788.769	116				
Toplam	Gruplar arası	1588.460	4	397.115	1.505	.205	
	Grup içi	29549.762	112	263.837			
	Toplam	31138.222	116				

*. $p < 0,05$

Tablo 7, çocukların PERİK Ölçeğinden aldıkları puanlar ile kardeş sayısı değişkeni arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır. Elde edilen Tek Yönlü Varyans analizi sonuç tablosu, kardeş sayısı değişkenine göre keşfetmekten hoşlanma ve öz-kontrol/düşüncelilik boyutundaki puanları arasında anlamlı bir farkın bulunduğunu göstermektedir. Tukey çoklu karşılaştırma testi sonucunda hiç kardeşi olmayan çocuklar ile 2 kardeşe sahip olan çocukların Öz-Kontrol-Düşüncelilik puanlarında anlamlı farklılık görülmüş ($p=0,018 < 0,05$), hiç kardeşi olmayan çocuklar ile 4 ve üzeri sayıda kardeşe sahip olan çocukların Keşfetmekten Hoşlanma puanları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($p=0,048 < 0,05$).

Tablo 8

Çocukların Psikolojik İyi Oluş Puanlarının Çocukların Yaşına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesi

Boyut	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
İletişim Kurma/Sosyal Performans	Gruplar arası	73.147	3	24.382	1.407	0.245	
	Grup içi	1958.716	113	17.334			
	Toplam	2031.863	116				
Öz-Kontrol-Düşüncelilik	Gruplar arası	151.237	3	50.412	2.647	0.052	
	Grup içi	2151.994	113	19.044			
	Toplam	2303.231	116				
Atılganlık	Gruplar arası	169.051	3	56.350	4.275	0.007*	3 yaş-4 yaş
	Grup içi	1489.530	113	13.182			
	Toplam	1658.581	116				
							3 yaş-5 yaş
							3 yaş-6 yaş

* $p < 0.05$

Tablo 8 devam.

Çocukların Psikolojik İyi Oluş Puanlarının Çocukların Yaşına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesi

Boyut	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Duygusal	Gruplar arası	7.346	3	2.449			
İstikrar/Stresle	Grup içi	547.645	113	4.846	0.505	0.679	
Baş Çıkma	Toplam	554.991	116				
Görev Yönelimi	Gruplar arası	236.402	3	78.801			3 yaş-5 yaş
	Grup içi	1437.513	113	12.721	6.194	0.001*	
	Toplam	1673.915	116				3 yaş-6 yaş
Keşfetmekten	Gruplar arası	234.276	3	78.092			3 yaş-4 yaş
Hoşlanma	Grup içi	1554.494	113	13.757	5.677	0.001*	
	Toplam	1788.769	116				3 yaş-5 yaş
							3 yaş-6 yaş
Toplam	Gruplar arası	3127.032	3	1042.344			3 yaş-5 yaş
	Grup içi	28011.190	113	247.887	4.205	0.007*	
	Toplam	31138.222	116				3 yaş-6 yaş

* $p < 0.05$

Tablo 8'de, psikolojik iyi oluşa ve PERİK Ölçeği puanlarına, çocuklara ilişkin değişkenlerin etkisi incelenmiş, PERİK Ölçeğinin alt boyutları ile çocuğun yaşı değişkeni arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Tablo 8'de çocukların yaşlarına göre PERİK Ölçeğinden aldıkları Keşfetmekten Hoşlanma, Görev Yönelimi, Atılmanlık ve toplam puanları arasında anlamlı bir farkın bulunduğu tespit edilmiştir ($p < 0.05$). Gruplar arası anlamlı farkın tespit edilmesi için yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testi sonucunda 3 yaş-6 yaş ($p = 0,003 < 0,05$), 3 yaş-5 yaş ($p = 0,004 < 0,05$) ve 3 yaş-4 yaş ($p = 0,005 < 0,05$) çocukların Atılmanlık puanlarında, 3 yaş grubu çocuklar ile 5 yaş grubu çocukların Görev Yönelimi puanları arasında anlam fark görülmüştür ($p = 0,049 < 0,05$). Keşfetmekten Hoşlanma boyutunda 3 yaş grubu çocuklar ile 5 yaş grubu çocukların ($p = 0,013 < 0,05$), 3 yaş ile 6 yaş grubu çocukların ($p = 0,001 < 0,05$) ve 3 yaş grubu çocuklar ile 4 yaş grubu çocukların ($p = 0,024 < 0,05$) puanları arasında anlamlı fark saptanmıştır.

Toplam puanlara gösteriyor ki, 3 yaş grubu ile 6 yaş grubu çocukların ($p = 0,008 < 0,05$) ve 3 yaş grubu çocuklar ile 5 yaş grubu çocukların ($p = 0,048 < 0,05$) puanları arasında anlamlı fark görülmüştür.

Analizler, çocukların altı boyuttan aldıkları puanların, daha büyük çocukların daha gelişmiş yetkinlikler göstermesi beklenen yönde, çocuğun yaşına göre önemli ölçüde değiştiğini ortaya koymuştur. Çoklu karşılaştırma testi sonuçları, çocuğun yaşına ilişkin bulunan anlamlı farkların 6 yaş grubu çocukların lehine

olduğunu göstermiştir. 3 yaş ile 4 yaş, 5 yaş ve 6 yaş grubu çocukların Atılganlık puanlarında 6 yaş grubu çocukların puan ortalamasının diğer yaş grubundaki çocuklardan daha yüksek olduğu bulunmuş, Görev Yönelimi boyutundaki farkın ise 5 yaş grubunun lehine sonuçlandığı saptanmıştır. Keşfetmekten Hoşlanma boyutunda 3 yaş grubu çocuklar ile 4 yaş, 5 yaş ve 6 yaş grubu çocukların puanları arasında anlamlı fark görülmüş; 6 yaş grubu çocukların ise en yüksek, 3 yaş grubu çocukların puan ortalamalarının ise en düşük olduğu saptanmıştır. 3 yaş grubu çocuklar ile 5 yaş grubu çocukların ve 3 yaş grubu ile 6 yaş grubu çocukların toplam puanları arasında 6 yaş grubu çocukların lehine anlamlı fark bulunmuştur.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Doğasında sosyal ilişkiler kurmak olan insan sosyal bir varlıktır ve normal bir insan olarak var olabilmek, yaşantısını sürdürebilmek için diğer insanlarla etkileşim içinde olması gerekir (Joshi, 2019). Burada insanın sosyal ilişkileri aracılığıyla içinde bulunduğu sosyal çevreye ve ilişki kurduğu insanlara ait olma ihtiyacını gidermeye çalıştığını söylemek de mümkündür. Psikolog Baumeister (1995) bireyin ait olma ihtiyacını yansıtmak için "ait olma ihtiyacı" adında bir teori geliştirmiştir. Bu teori, her bireyin güçlü ilişkiler arama, kurma, ilişkiyi sürdürme ve koruma dürtüsüyle doğduğunu savunur. Güçlü, istikrarlı kişilerarası ilişkiler kurmak ve sürdürmek için varsayılan bu ihtiyaç, devam eden bir ilişkisel bağ içerisinde sık ve yıpratıcı olmayan etkileşimlere yöneliktir. Bu ihtiyacı karşılamak için işte, okulda ve diğer sosyal bağlamlarda ilişki arar (Baumeister ve Leary, 1995; Joshi, 2019). İnsan hayatı düşünüldüğünde, iz bırakan her sosyal yaşantının içinde değerli ilişkiler kurduğu başka insanların da var olduğu görülecektir. Yaşantı ve deneyimlerimizi başkalarıyla paylaşmak kendimizi iyi hissetmemizi sağlar. İlişkilerimiz bize zor zamanlarımızda duygusal destek, cesaret ve mutluluk verir.

Sosyal ilişkiler sağlık açısından da faydalı olmakta, bireyin sağlıklı kalmasına yardımcı olmaktadır. Sosyal ilişkilerin varlığı uygun psikolojik varlıkları ya da kaynakları gösterir (Joshi, 2019). Bu nedenle yüksek kalitede sosyal ilişki kurma arzumuz derinlerde yatan psikolojik bir dürtüyle ya da istekle bağlantılı olabilir. Psikolojik iyi olma halinin belki de en güçlü bağı sosyal ilişkilerdir. Bu düşünceden hareketle ebeveynle geliştirilen sosyal ilişkilerin psikolojik iyi oluş üzerinde etki bırakabileceği düşüncesi mevcut çalışmanın çıkış noktasını oluşturmuş, bu doğrultuda bu ilişki farklı değişkenler açısından incelenmiştir.

Çalışmanın amacına uygun olarak ebeveyn-çocuk ilişkisi ve çocukların psikolojik iyi oluşu arasındaki ilişki incelenmiştir. Ebeveynlerin çocuklarıyla olan ilişkilerine yönelik algılarını değerlendiren Çocuk-Anababa İlişki Ölçeğinin Çatışma ve Olumlu İlişki boyutlarından alınan puan durumları, çocukların çatışma boyutu puanlarının olumlu ilişki boyutu puanlarından daha fazla olduğunu göstermiştir. Bu durum çalışmaya katılan çocukların ebeveynleriyle olumlu ilişkiden daha çok çatışmalı bir ilişki yaşadığını ortaya koymaktadır. Elde edilen sonuçlar, çocukların en düşük puanı Duygusal İstikrar/ Stresle Başa Çıkma boyutunda, en yüksek puanı ise Öz-kontrol/Düşüncelilik boyutunda aldıklarını göstermiştir. Elde edilen bir diğer sonuç, ebeveyn-çocuk ilişkisi ile psikolojik iyi oluş arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığını ortaya koymuştur.

Çocukların Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (PERİK) puanlarının değerlendirildiği bulgularda, çalışmaya katılan çocukların en yüksek puanı PERİK Ölçeğinin Öz-Kontrol-Düşüncelilik boyutunda, en düşük puanı ise Duygusal İstikrar-Stresle Başa Çıkma boyutunda aldıkları görülmektedir. Elde edilen bu sonuç, çalışmaya katılan çocukların stresli, olumsuz ve baş edilmesi zor deneyimlerin üstesinden gelmekte zorluk yaşadıklarını göstermektedir. Çocukların psikolojik olarak dayanıklılığının düşük olmasının ardında çocuğun içinde bulunduğu sosyal çevrenin duygusal ve psikolojik ihtiyaçlarına yeteri kadar cevap verememesi, çocuğun yakın çevresinde yer alan kişilerin psikolojik iyi oluşu ve ruh sağlığını desteklemeye yönelik bilgi yelpazesinin yetersiz olabileceğini düşündürmektedir.

Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeği puanları ile çalışmada ele alınan demografik değişkenler arasındaki ilişki incelendiğinde çocukların yaşı, cinsiyeti ve kardeş sayısı ile PERİK Ölçeği'nden aldıkları puanları arasında anlamlı farklılık görülmüştür ($p < 0.05$). Çocukların

PERİK Ölçeği Duygusal İstikrar/Stresle Başa Çıkma boyutundaki puanları arasında kızların lehine anlamlı fark bulunmuştur. Literatürde mevcut çalışmanın bulgularını destekleyen, çocukların psikolojik iyi oluşu üzerinde çocuğun cinsiyetinin önemli bir etken olduğunu belirten çalışma bulgularına (Erata ve Özbey, 2020; Geng ve He, 2021, Mayr ve Ulich, 2009) rastlanmıştır. Mayr ve Ulich (2009) çalışmalarında çocukların PERİK Ölçeğinin aldıkları puanların çocukların cinsiyet ve yaş değişkenlerine göre önemli ölçüde değiştiğini ortaya koymuşlardır. Sonuçlar ışığında, çalışmaya katılan kız çocuklarının baş edilmesi zor deneyimlerle baş etmede, duygusal istikrarını sürdürmede daha başarılı oldukları belirtilebilir. PERİK Ölçeği puanları ve çocuğun yaşı arasındaki ilişkiye dair sonuçlarda Keşfetmekten Hoşlanma, Görev Yönelimi, Atılganlık ve toplam puanlar arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Çocukların psikolojik iyi oluşlarının yaşla birlikte artış gösterdiği belirtilebilir. Çocukların ölçekten aldıkları puanların, yaşça büyük çocukların daha gelişmiş yetkinlikler göstermesi beklenen yönde, çocuğun yaşına göre önemli ölçüde değiştiği söylenebilir. Çocukların yaşındaki artış gelişimsel becerilerinde bir artışı da beraberinde getirmiş olabilir, çocuklar duygusal açıdan güçlü ve istikrarlı olmalarını sağlayan sosyal duygusal becerileri edinmiş olabilirler. Bunun yanı sıra çocuklarda yaşın artışıyla birlikte gelişen, "karşısındaki kişinin ne düşündüğünü düşünebilme, duyguları tanımlayabilme ve ifade edebilme" becerisi olarak tanımlayabileceğimiz Zihin Kuramı becerisi zihinsel donanımın artması dolayısıyla 6 yaş grubu çocuklarda daha net bir gelişim seyri göstermiş olabilir.

Kardeş sayısının çocukların PERİK Ölçeği puanları üzerinde fark yarattığını göstermiştir. Çocukların Keşfetmekten Hoşlanma puanları arasında kardeşi olmayan çocukların lehine anlamlı fark görülmüştür. Öz Kontrol-Düşüncelilik puanlarında anlamlı fark bulunmuş ve kardeşi olmayan çocukların puan ortalamalarının 2 kardeşe sahip çocukların puan ortalamalarından yüksek olduğu görülmüştür. Pristina Rosalyn ve Divya Dovina (2019), kardeş sayısındaki artışın ebeveynlerin çocukları ile geçirdikleri zamanın ve çocuklarına sundukları duygusal kaynakların azalmasını beraberinde getirdiğini belirtmiştir. Ailedeki çocuk sayısı ile ebeveynlerin çocuklarıyla paylaşacağı zaman arasında negatif yönde bir ilişki olabilir. Çocuk sayısındaki artış, kardeşler arası rekabet, anne-babayı paylaşamama, çocuklarına karşı ebeveynlerin tutumu, çocukların ihtiyaçlarına eşit oranda cevap verip-verememe durumu elde edilen sonucun nedenleri olabilir.

4.1. Öneriler

Daha önce yapılan pek çok araştırma, destekleyici sosyal ilişkilerin iyi olma halinin en güçlü yordayıcılarından biri olduğunu göstermiştir (McAuley ve Rose, 2010; Baumeister, 1995; Frisch vd., 2005). Ancak bu çalışmada ebeveyn-çocuk ilişkisi ve psikolojik iyi oluş arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Çocuğun psikolojik iyi oluşunu desteklemede yetişkinlere olan bağlılığın ve onlarla kurulan ilişkinin önemine daha derinlemesine bakmak adına, mevcut çalışmada ele alınan değişkenlerden farklı değişkenlerin ele alınarak farklı araştırmaların yapılması, ebeveyn-çocuk ilişkisi ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkiyi derinlemesine inceleme fırsatı verebilir.

Araştırmacılar okul öncesi dönem çocuklarının psikolojik iyi oluşlarını ölçmeye yönelik ölçek geliştirme çalışmaları yapabilir ya da okul öncesi dönemde psikolojik iyi oluş kavramını ele alan farklı farklı çalışmalar verebilirler.

Kaynakça/Reference

- Akgün, E. ve Yeşilyaprak, B. (2010). Çocuk ana baba ilişki ölçeği türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(13), 44-53. <http://dx.doi.org/10.16991/INESJOURNAL.36>
- American Psychological Association (APA). (2023). Quantitative research. 10 Kasım 2023'te <https://dictionary.apa.org/quantitative-research> sitesinden alınmıştır.
- Bhandari, P. (2023). What is quantitative research? Definitions, uses and methods. 20 Ekim 2023 tarihinde <https://www.scribbr.com/methodology/quantitative-research/> sitesinden alınmıştır.
- Baumeister, R. F. ve Leary, M. R. (1995). The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological Bulletin*, 117(3), 497-529. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.117.3.497>
- Bigner, J. ve Gerhardt, C. (2019). *Parent-Child Relations: An Introduction to Parenting* (Tenth edition). Pearson.
- Breiner, H., Ford, M., Gadsden, V. L., ve National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine. (2016). Parenting knowledge, attitudes, and practices. In *Parenting matters: Supporting parents of children ages 0-8*. National Academies Press (US). National Academies Press (US).
- Center on the Developing Child at Harvard University. (2010). The Foundations of Lifelong Health Are Built in Early Childhood. 20 Ekim 2023 tarihinde <http://www.developingchild.harvard.edu> sitesinden alınmıştır.
- Center on the Developing Child at Harvard University. (2013). *Early Childhood Mental Health* (InBrief). 20 Ekim 2023 tarihinde www.developingchild.harvard.edu adresinden erişilmiştir.
- Cutrona, C. E., Russell, D. W., Hessling, R. M., Brown, P. A. ve Murry, V. (2000). Direct and moderating effects of community context on the psychological well-being of African American women. *Journal of Personality and Social Psychology*, 79(6), 1088-1101. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.79.6.1088>
- Diener, E. ve Diener, M. (1995). Cross-cultural correlates of life satisfaction and self-esteem. *J. Persia. Soc. Psychol.*, 68, 653-663.
- Driscoll, K. ve Pianta, R. C. (2011). Mothers' and Fathers' Perceptions of Conflict and Closeness in Parent-Child Relationships during Early Childhood. *Journal of Early Childhood & Infant Psychology*, (7), p.1-24. <https://research.ebsco.com/c/kqcaa/results?q=AN%2072323535>
- Erata, F. ve Özbey, S. (2020). Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların psikolojik sağlamlık düzeylerinin bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi. *Pearson Journal of Social Sciences-Humanities*, 5(9), p. 125-151. <http://dx.doi.org/10.46872/pj.171>
- Frisch, M.B., Clark, M.P., Rouse, S.V., Rudd, M.D., Paweleck, J.K., Greenstone, A ve Kopplin., D.A. (2005). Predictive and treatment validity of life satisfaction and the quality of life inventory. *Assessment*, 12(1) p:66-78. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/15695744/>
- Ge, T. (2017). Effect of socioeconomic status on children's psychological well-being in China: The mediating role of family social capital. *Journal of health psychology*, 25(8), 1118-1127. <https://doi.org/10.1177%2F1359105317750462>
- Gençdoğan, B. ve Gülbahçe, A. (2021). Psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumunun bir yordayıcısı olarak algılanan helikopter ebeveyn tutumu. *Milli Eğitim Özel Eğitim ve Rehberlik Dergisi*, 1(1), 66-98.
- Geng, Y. ve He, L. (2021). Gender differences in children's psychological well-being in Mainland China: Risk and protective factors. *Applied Research in Quality of Life*, 1-21. <https://doi.org/10.1007/s11482-021-09986-8>

- George, D. ve Mallery, M. (2010). *SPSS for windows step by step: A simple guide and reference, 17.0 update* (10a ed.) Boston: Pearson
- Joshi, H. (2019). Psychological well being and social relationships: A systematic review. *International Education & Research Journal [IERJ]*, 10-11. <http://ierj.in/journal/index.php/ierj/article/view/1839>
- Karabulut, H. (2019). Çocuğun 'iyi oluş'u ve baba katılımı. *Sosyal, beşerî ve idari bilimlerde akademik çalışmalar-2019/2* (1. Baskı, s. 174-188) içinde. İvpe Yayınevi.
- Kevin, E., Hershberger, P. J., Russell, R. K. ve Market, R. J. (2001). Stress, negative social exchange and health symptoms in university students. *Journal of American College Health.*, 50, 75-80. <https://doi.org/10.1080/07448480109596010>
- Keyes, C. L., Shmotkin, D. ve Ryff, C. D. (2002). Optimizing well-being: the empirical encounter of two traditions. *J. Persia. Soc. Psychol.*, 82, 1007-1022. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0022-3514.82.6.1007>
- Mayr, T. ve Ulich, M. (2009). Social-emotional well-being and resilience of children in early childhood settings–PERİK: an empirically based observation scale for practitioners. *Early Years*, 29(1), 45-57. <https://doi.org/10.1080/09575140802636290>
- McAuley, C. ve Rose, W. (2010). *Child well-being: Understanding children's lives*. Jessica Kingsley Publishers.
- Morris, A. S., Silk, J. S., Steinberg, L., Myers, S. S. ve Robinson, L. R. (2007). The role of the family context in the development of emotion regulation. *Social development*, 16(2), 361-388. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9507.2007.00389.x>
- Onaylı, S. (2010). *The relation between mother-daughter relationship and daughter's well-being* [Master's thesis]. Middle East Technical University.
- Öngider, N. (2013). Boşanmanın çocuk üzerindeki etkileri. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 5(2), 140-161. <http://dx.doi.org/10.5455/cap.20130510>
- Özbey, S. (2019). Okul öncesi çocuklar için sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlık ölçeğinin (PERİK) geçerlik güvenirlik çalışması. *OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 10(17), 756-786. <https://doi.org/10.26466/opus.518062>
- Popov, L. M., ve Ilesanmi, R. A. (2015). Parent-child relationship: Peculiarities and outcome. *Rev. Eur. Stud.*, 7, 253. <http://dx.doi.org/10.5539/res.v7n5p253>
- Powell, B., Cooper, G., Hoffman, K. ve Marvin, B. (2014). *The circle of security intervention*. New York: Guilford.
- Pristina Rosalyn, P. ve Divya Dovina, T. (2019). Relationship between income, family size and family relationships. *International Journal of Scientific Research*, 8(5), 39-41. <https://www.doi.org/10.36106/ijsr>
- Raver, C. C. ve Zigler, E. F. (2004). Another step back? Assessing readiness in Head Start. *YC Young Children*, 59(1), 58-63.
- Russell, A., Mize, J. ve Bissaker, K. (2002). Parent-child relationships. P. K. Smith ve C. H. Hart (Ed.), *Blackwell handbook of childhood social development* (pp. 205–222) içinde. Blackwell Publishing.
- Ryff, C. ve Singer, B. (1998). The contours of positive health. *Psychological Inquiry*, 9, 1- 28. https://doi.org/10.1207/s15327965pli0901_1
- Ryff, C. (2001). *Electives affinities and uninvited agonies*. New Cork: Oxford University press.

- Ryff, C. D. ve Singer, B. (2003). Flourishing under fire: Resilience as a prototype of challenged thriving. In C. L. M. Keyes & J. Haidt (Eds.), *Flourishing: Positive psychology and the life well-lived* (pp. 15–36). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/10594-001>
- Saygı, D. (2011). *Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması ve anne-çocuk ilişkisinin bazı değişkenler açısından incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Saygı, D. ve Balat, G. U. (2013). Anasınıfına devam eden çocuğu olan annelerin çocukları ile ilişkilerinin incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 10(1), 844-862. <https://www.j-humansciences.com/ojs/index.php/ijhs/article/view/2521>
- Topçu Bilir, Z. ve Sop, A. (2016). Okul öncesi dönemindeki çocukların aile ilişkileri ile çocuklarda görülen davranış problemleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0(40), 20-43.
- OECD. (2020). Early Learning and Child Well-being: A Study of Five-year-Olds in England, Estonia, and the United States. 12 Kasım 2023 tarihinde <https://www.oecd.org/education/school/early-learning-and-child-well-being-study/early-learning-and-child-well-being-3990407f-en.htm> adresinden alınmıştır.

EXTENDED ABSTRACT

INTRODUCTION

The first years of a child's life form the basis for his/her future health, development and psychological well-being. It is a recognised fact that developing healthy social relationships has an undeniable impact on the parent-child relationship. Studies examining social relationships emphasise that relationships with parents can be a decisive factor in supporting a child's psychological well-being. Understanding the origins of a child's well-being requires attention to the nature and function of the relational experiences that contribute to it. Based on this necessity, this study was shaped with the idea that the relational experiences that parents have with their children in the preschool period will play a role in children's psychological well-being.

1. METHOD

In this study, quantitative research method, which is defined as the process of collecting and analyzing numerical data, was used. This method allows systematic measurement of variables and testing hypotheses (Bhandari, 2023). Quantitative research is a research method based on measuring variables using a numerical system, analyzing these measurements using any of various statistical models, and reporting the relationships and connections between the variables examined (APA, 2023). In the related research, the relational model, which is one of the quantitative research types and defined as "taking a snapshot of the individual" (Wang & Cheng, 2020), was used; cross-sectional research model, one of the types of survey research, was included. Purposive sampling method, one of the non-random sampling methods, was used to determine the sample, and criterion sampling was used among the purposive sampling methods.

The sample of the study includes children aged 3-6 years who attend public or private kindergartens, preschools and kindergartens across Turkey. "Personal Information Form for Parents, Children and Teachers", "Social Emotional Well-Being and Psychological Resilience Scale for Preschool Children/PERIK" and "Child-Parent Relationship Scale" were the data collection tools of the study.

Within the scope of the study, teacher assessment was used to evaluate the psychological well-being of 3-6 year-old children in preschool education and parent assessment was used to evaluate their relationships with their parents. During the data collection process, which coincided with the COVID-19 pandemic, the measurement tools were delivered to preschool education institutions online, and the data collection tools and forms were converted into online forms and delivered to schools. Responses were received from different institutions in 16 different cities across Turkey that they would participate in the study. Data collected from both teachers and parents were evaluated, outliers were removed, and data from 117 children (234 forms in total) were analyzed.

Normal distribution properties of the data were checked before the analyses. George and Mallery (2010) state that when the skewness and kurtosis values are in the range of -2 and +2, the data can be considered to be normally distributed. As a result of the procedures, it was accepted that the skewness and kurtosis coefficients were normally distributed, and one-way ANOVA (for data containing more than two variables) and The Independent Samples t Test (for bivariate data) and Pearson Correlation Coefficient Test, which are in the category of parametric tests, were used in the analyzes.

2. FINDINGS, DISCUSSION AND RESULTS

The results show that there is a significant difference between the variables of the child's age, gender, and number of siblings and the PERIK Scale scores of the children. There was a significant difference between the mean scores of girls and boys in the Emotional Stability/Coping with Stress dimension of the PERIK Scale. It was observed that the gender of the child variable made a significant difference in favor of girls on psychological well-being. In the literature, there are findings that support the findings of the current study,

indicating that the gender of the child is an important factor on children's psychological well-being (Erata & Özbey, 2020; Geng & He, 2021, Mayr & Ulich, 2009). In their study, Mayr and Ulich (2009) found that children's PERIC Scale scores varied significantly according to gender and age variables. In the light of the results, it can be stated that girls participating in the study were more successful in coping with difficult experiences and maintaining emotional stability. It was observed that the PERIK Scale scores of 6-year-old children were at the highest level. It can be said that children's scores on the scale vary significantly according to the age of the child, in the direction expected for older children to show more developed competencies. It was observed that as the number of siblings increased, the total scores obtained from the PERIK Scale decreased. There may be a negative correlation between the number of children in the family and the time that parents share with their children. The increase in the number of children, sibling rivalry, inability to share parents, parents' attitudes towards their children, and the inability to respond equally to children's needs may be the reasons for this result.

Many previous studies have shown that supportive social relationships are one of the strongest predictors of well-being (McAuley & Rose, 2010; Baumeister, 1995; Frisch et al., 2005). However, no significant relationship was found between parent-child relationship and psychological well-being in this study. In order to take a deeper look at the importance of attachment to adults and the relationship established with them in supporting children's psychological well-being, conducting different studies by addressing different variables from the variables addressed in the current study may give the opportunity to examine the relationship between parent-child relationship and psychological well-being in depth.

Researchers may conduct scale development studies to measure the psychological well-being of preschool children or conduct different studies addressing the concept of psychological well-being in preschool period.

ARAŞTIRMANIN ETİK İZİNİ

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması gerektiği belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı: Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Etik değerlendirme kararının tarihi: 22 Aralık 2020

Etik değerlendirme belgesi sayı numarası: E-35853172-300-00001376844

ARAŞTIRMACILARIN KATKI ORANI

Yazar 1 (%60): Araştırmanın tasarlanması, literatür tarama, kaynak tarama, yöntemin belirlenmesi, veri toplama, veri analizi, raporlaştırma, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları, geri dönüt/düzeltilme, kaynak tarama, okuma-revize etme.

Yazar 2 (%40): Yöntemin belirlenmesi, danışmanlık, kontrol ve denetim, geribildirim verme, dönüt-düzeltilme

DESTEK ve TEŞEKKÜR BEYANI

ÇATIŞMA BEYANI

Araştırmada herhangi bir kişi ya da kurum ile finansal ya da kişisel yönden bağlantı, çıkar çatışması bulunmamaktadır.